

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา Guidelines for the Development of Desirable Characteristics of Youth Entrepreneurs in the Educational Context

พิชารรณ ยงค์มอล^{1*}, พัชรา เอี่ยมเจริญ^{2**}
Pichawan Yongkamol^{1*}, Patchara Eamcharoen²

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ) สาขาการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

¹ Master of Education (Entrepreneurship Education) Program, Department of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University
50 Ngam Wong Wan Rd., Chatuchak, Bangkok, 10900, Thailand

² สาขาการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

² Department of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University
50 Ngam Wong Wan Rd., Chatuchak, Bangkok, 10900, Thailand

รับบทความ: 26 กุมภาพันธ์ 2566 ปรับปรุงบทความ: 12 เมษายน 2566 ตอรับตีพิมพ์บทความ: 25 เมษายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ 2) ศึกษาสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการและ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งข้อมูลที่เป็นวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
อีเมล: p.nanasnoopy@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

บทความวิชาการ และหนังสือ จำนวนทั้งหมด 77 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการจากการสังเคราะห์เอกสาร 17 ฉบับ พบว่า ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสามารถทางนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการประสบความสำเร็จ และด้านการทำงานเชิงรุก 2) สภาพการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการพบว่า มี 5 ด้าน ดังนี้ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสามารถทางนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการประสบความสำเร็จ และด้านการทำงานเชิงรุก 3) แนวทางการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาจากการสังเคราะห์เอกสาร 30 ฉบับ พบว่า มี 5 ด้าน โดยด้านความคิดสร้างสรรค์มี 5 ข้อย่อย ความสามารถทางนวัตกรรมมี 4 ข้อย่อย ความกล้าเสี่ยงมี 4 ข้อย่อย ความต้องการประสบความสำเร็จมี 4 ข้อย่อย และการทำงานเชิงรุกมี 4 ข้อย่อย รวมทั้งหมด 21 ข้อย่อยความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{x}=4.48$, S.D.=0.55) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แนวทางการพัฒนาคูณลักษณะความต้องการประสบความสำเร็จและการทำงานเชิงรุก ($\bar{x}=4.58$, S.D.=0.52; $\bar{x}=4.58$, S.D.=0.52) รองลงมา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาคูณลักษณะความสามารถทางนวัตกรรม ($\bar{x}=50$, S.D.=43) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ แนวทางการพัฒนาคูณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}=4.33$, S.D.=0.85) ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ที่เหมาะสมคือการจัดกิจกรรมที่หลากหลายในสถานศึกษา การให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดค้นและสร้างสรรค์ นวัตกรรม การเสริมสร้างความสามารถทางนวัตกรรม การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้วางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ และจัดกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ตนเอง

คำสำคัญ

แนวทางการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้ประกอบการวัยเยาว์ บริบทการศึกษา

Abstract

The purposes of this research article are as follows – 1) To study the desirable characteristics of entrepreneurs, 2) To study the conditions of desirable characteristics of entrepreneurs, and 3) To suggest means for developing desirable characteristics of young entrepreneurs in educational context. In this research, the researcher has employed documentary research, which is a qualitative research method, from different sources, which include 77 topics from theses, research articles, academic articles, and books, altogether. The result is demonstrated as follows – 1) Having synthesized 17 documents, it was found out that the desirable characteristics of entrepreneurs consist of 5 aspects, which include creativity aspect, innovativeness aspect, enterprise aspect, aspiration for success aspect, and

proactive working style aspect, 2) The conditions of developing desirable characteristics of entrepreneurs are found to include 5 aspects, which include creativity, innovativeness, enterprise, aspiration for success, and proactive working style. 3) Means for developing desirable characteristics of young entrepreneurs in educational context, from synthesizing 30 documents, consists of 5 aspects – 5 items for creativity, 4 items for innovativeness, 4 items for enterprise, 4 items for aspiration for success, and the other 4 items for proactive working style – all summed up to 21 items in total. The suitability of means for development is highly suitable as a whole ($\bar{x}=4.48$, S.D.=0.55). The aspects with the highest average score are the characteristics-developing means for aspiration for success and proactive working style ($\bar{x}=4.58$, S.D.=0.52; $\bar{x}=4.58$, S.D.=0.52) The aspect with the second highest score is the characteristics-developing means for innovativeness ($\bar{x}=4.50$, S.D.=0.43). The aspect with the lowest average score is the characteristics-developing means for creativity ($\bar{x}=4.33$, S.D.=0.85). The research result can be concluded that the suitable way for the development of desirable characteristics of youth entrepreneurs is arranging various kinds of activities in the institute, allowing the learners to practice inventing and creating innovations, fostering innovational ability, designing learning methods that encourage the learners to plan, arranging learning activities that allow the learners to realize the importance of entrepreneurship, and arranging activities emphasizing self-analysis.

Keywords

Guidelines, Desirable Characteristics, Youth Entrepreneurs, Educational Context

บทนำ

ความสำเร็จในธุรกิจย่อมเกิดจากผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการเป็นผู้วางแผน บริหารจัดการ และผลักดันธุรกิจให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ รวมทั้งเป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ต่างๆ ให้พัฒนาเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ตนดำเนินอยู่ (Coulter, 2003, 75) ซึ่งผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมักจะมีคุณลักษณะสำคัญบางประการที่แตกต่างจากผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการ เพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการคือ ลักษณะเฉพาะหรือจุดเด่นของผู้ประกอบการแต่ละคนที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของผู้ประกอบการคนนั้น ๆ (สุธาสินี โพธิ์พันธ์, 2558, 39) ที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นผู้ประกอบการสู่ความสำเร็จในการประกอบการ (ธาดาธิเบศร์ ภูทอง และ พรญาณี หิรัญสุขโชติ, 2562, 387) อีกทั้งยังเป็นคุณสมบัติจำเป็นพื้นฐานสำหรับผู้ที่จะประกอบการอีกด้วย ส่งผลให้คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันสามารถทำให้ผู้ประกอบการคน

หนึ่งประสบความสำเร็จในขณะที่อีกคนหนึ่งที่ไม่มีคุณลักษณะนั้นๆ ต้องประสบความล้มเหลว หรือประสบความสำเร็จน้อยกว่าได้ (सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล และ นันทนา ขวศิริกุลพล, 2560, 3)

คุณลักษณะของผู้ประกอบการจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในธุรกิจ โดยผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจมักเป็นผู้ที่มีลักษณะเฉพาะหรือจุดเด่นด้านความอดทนสูง ใฝ่รู้อยู่เสมอและตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังเป็นคนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทำให้ธุรกิจมีทิศทางที่ชัดเจน ไม่เดินทางออกนอกกลุ่มนอกทาง สามารถมุ่งไปสู่อนาคตด้วยเป้าหมายที่วางไว้ (ชนัญญา สุขสมวัฒน์ และคณะ, 2563, 7) นอกจากนี้ ยังมีความคิดสร้างสรรค์ในการริเริ่มดำเนินธุรกิจใหม่ มีการผลิตสินค้าใหม่รวมถึงกระบวนการดำเนินธุรกิจ การตลาดและการจัดการองค์การด้วยกระบวนการใหม่ ๆ มีความรับผิดชอบต่อความเสี่ยงอันเกิดจากการขาดทุนหรือความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ สามารถหาแนวทางในการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับสังคมทั่วไป และจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ของธุรกิจให้มีความเหมาะสม รวมถึงความมุ่งมั่นให้เกิดการพัฒนาขององค์กรธุรกิจไปอยู่ในระดับสูงสุด (Hatten, 2006, 32)

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยของ Cumming & Worley (2008, 32) กลับพบว่า ผู้ประกอบการรุ่นใหม่สามารถนำพาธุรกิจอยู่รอดได้เพียงร้อยละ 20 เท่านั้น หลายองค์การจึงต้องเริ่มให้ความสนใจเบื้องหลังความล้มเหลวหรือความสำเร็จด้านคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่สนใจเริ่มทำธุรกิจตั้งแต่วัยเยาว์ก็สามารถบ่มเพาะคุณลักษณะที่พึงประสงค์เหล่านี้ได้ตั้งแต่วัยเรียนเพราะการสอนความเป็นผู้ประกอบการนั้นสามารถสอนได้ในทุกช่วงวัย (Lackeus, 2015, 98) แต่การจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ตั้งแต่วัยเรียนได้นั้น สิ่งสำคัญที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของผู้ประกอบการรุ่นเยาว์คือ ระบบการจัดการศึกษาที่ช่วยหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านแนวทางการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนวัยเยาว์ หากระบบการจัดการศึกษาไม่ช่วยส่งเสริม ก็เป็นการยากที่ผู้ประกอบการวัยเยาว์จะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการประกอบธุรกิจ หากมีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมย่อมช่วยให้การพัฒนาผู้เรียนวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาสามารถดำเนินไปอย่างตรงจุดและตอบโจทย์ในการช่วยเสริมสร้างผู้ประกอบการวัยเยาว์สู่ความสำเร็จในการประกอบกิจการในอนาคต รวมทั้งยังสามารถช่วยแก้ปัญหาการว่างงานในเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้กับประเทศได้อีกด้วย (Holienka, 2014, 41-50)

จากความสำคัญของปัญหา ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้ประกอบการวัยเยาว์ที่สนใจทำธุรกิจตั้งแต่วัยเรียนได้พัฒนาคุณลักษณะสำคัญเหล่านี้ตั้งแต่อายุยังน้อยในบริบทการศึกษาและยังอยู่ในวัยเรียนเพื่อให้ความพร้อมที่จะไปประกอบธุรกิจในอนาคตได้อย่างมั่นใจมากยิ่งขึ้น สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไปในภายภาคหน้า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ
2. เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในบริบทการศึกษา

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศตาม บทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบการแต่ละประเภท เช่น ผู้ผลิตสินค้า ผู้จัดจำหน่าย หรือผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจในการเพิ่มมูลค่าทั้งภาคการผลิต การจัดจำหน่าย และการบริการต่าง ๆ รวมทั้งโรงงานขนาดเล็กซึ่งเป็นหน่วยธุรกิจที่ช่วยเสริมช่องว่างของธุรกิจ ขนาดใหญ่หรือผลผลิตทางอุตสาหกรรมส่งให้กับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ด้วย (สมคิด บางโม, 2555, 5) ดังนั้นธุรกิจที่ต้องการประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีคุณลักษณะของการ เป็นผู้ประกอบการที่เชื่อมโยงถึงการปฏิบัติตามกลยุทธ์ที่ได้วางไว้โดยทั่วไปแล้วคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมัก พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการเผชิญกับความเสี่ยงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องมีความพยายามในการพัฒนา และค้นหาวิธีการในการประกอบธุรกิจของตนเองให้ประสบความสำเร็จ (Harms, 2009, 432) คุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการมีหลากหลาย ครอบคลุมตั้งแต่ การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativeness) ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ (Stability and Learning Orientation) ความสามารถในการบริหารงานทั่วไป (General Management) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ความต้องการประสบความสำเร็จ (Achievement) ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ (Relationship) จนไปถึงการดำเนินงานเชิงรุก (Proactive Management)

2. สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในบริบทการศึกษา

ผู้ประกอบการยังขาดคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ทั้ง ๆ ที่คุณลักษณะนี้ถือเป็นหัวใจหลักของผู้ประกอบการและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ (ทิปดี ทัททธรณ์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2562, 108) ผู้ประกอบการไม่สามารถสร้างความแปลกใหม่และแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของตัวเอง รวมทั้งต่อยอดหรือยกระดับนวัตกรรมที่มี (สุธีรา อะทะวงษา, 2556, 75)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ประกอบการในบริบทการศึกษา

การพัฒนาคุณลักษณะของผู้ประกอบการเพื่อความสำเร็จของธุรกิจนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ประกอบการควรเรียนรู้และฝึกอบรมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงคุณลักษณะดังกล่าวเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กรของตนโดยคุณลักษณะดังกล่าวคือ สิ่งที่คุณประกอบการที่ประสบความสำเร็จส่วนมากมีอยู่ร่วมกัน (สุพจน์ มัธยมมาศ และ ศักดิ์ระวีร์ วรวัฒน์ประยูร, 2563, 65) โดยการศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการมีวัตถุประสงค์ไม่เพียงแค่อสอนให้ทำธุรกิจ แต่เป็นการสอน ทักษะที่จำเป็นพื้นฐานในการเตรียมเป็นผู้ประกอบการ และเป็นนักธุรกิจ จำเป็นพื้นฐานสำหรับการ ทำงานเพื่อสร้างรายได้ และการดำเนินชีวิต (Arogundade, 2011, 27)

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษและวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) วิทยานิพนธ์ 2) บทความวิจัย 3) บทความวิชาการ และ 4) หนังสือ ได้แก่ 1) วิทยานิพนธ์ จำนวน 78 ฉบับ 2) บทความวิจัย จำนวน 87 ฉบับ 3) บทความวิชาการ จำนวน 15 ฉบับ 4) หนังสือ จำนวน 8 ฉบับ รวมทั้งหมดจำนวน 185 ฉบับ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แหล่งข้อมูลที่อยู่ในระยะเวลาย้อนหลัง 25 ปีคือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2565 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ สภาพการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์และเกี่ยวข้องกับบริบทการศึกษา

โดยเอกสารที่สอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ได้แก่ 1) วิทยานิพนธ์ จำนวน 28 ฉบับ 2) บทความวิจัย จำนวน 37 ฉบับ 3) บทความวิชาการ จำนวน 4 ฉบับ 4) หนังสือ จำนวน 8 ฉบับ รวมทั้งหมดจำนวน 77 ฉบับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาและ 2) แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์บริบทการศึกษา ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จำนวน 21 ข้อ นำเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและขอคำแนะนำเพื่อปรับปรุง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการและหนังสือด้วยแบบวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา

2) ผู้วิจัยจัดทำเอกสารขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา

3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของ

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ ด้านผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา

4) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รวบรวมมาได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์แบบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ และหนังสือที่เกี่ยวข้องด้วยร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2) การวิเคราะห์แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

โดยแบบประเมินความเหมาะสมประกอบไปด้วยเกณฑ์การให้คะแนน 1-5 คะแนน โดยเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนมีดังนี้

ระดับ 5	ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	มีความเหมาะสมมาก
ระดับ 3	ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	มีความเหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	มีความเหมาะสมน้อย
ระดับ 1	ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการสามารถระบุคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย และ หนังสือ จำนวนรวมทั้งสิ้น 17 ฉบับ สังเคราะห์ได้ 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสามารถทางนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการประสบความสำเร็จ และด้านการทำงานเชิงรุก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้วยการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่ดีกว่าเดิมในการแก้ไขปัญหา

ด้านความสามารถทางนวัตกรรม คือ ความสามารถในการนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้จากการทดลองหรือจากประสบการณ์ในการบุกเบิก คิดค้น และริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์

ความกล้าเสี่ยง คือ ความสามารถในการตัดสินใจที่จะยอมรับความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่แน่นอน ความไม่ครบถ้วนและโอกาสที่จะไม่สำเร็จ แต่ยังคงมีแรงขับเคลื่อนในการทำงานให้บรรลุผล โดยนำบทเรียน จากความสำเร็จหรือความล้มเหลวมาประกอบการตัดสินใจ

ความต้องการประสบความสำเร็จ คือ ความสามารถในการจูงใจตัวเองให้ทำงานท้าทายด้วยความ รับผิดชอบ ความอดทน ความมุ่งมั่นและความรู้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

การทำงานเชิงรุก คือ ความสามารถในการวางแผนการทำงานล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ความมุ่งมั่น ความพยายามและความรอบคอบเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับโอกาสและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น

2. ผลวิเคราะห์สภาพการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบท การศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพของการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา จำนวน 30 ฉบับตามประเภทของแหล่งข้อมูลดังนี้คือ วิทยานิพนธ์ จำนวน 15 ฉบับ บทความวิจัย 13 ฉบับ และบทความวิชาการ 2 ฉบับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านความคิดสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการยังขาดคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ที่จะปรับตัวหรือต่อ ยอดให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง หรือมีแต่ไม่สามารถแปลงความคิดสร้างสรรค์สู่การกระทำ รวมทั้งได้รับ ผลกระทบจากปัจจัยอื่น ๆ ส่งผลให้ไม่สามารถทำตามความคิดสร้างสรรค์นั้นได้อย่างเต็มที่

ด้านความสามารถทางนวัตกรรม ผู้ประกอบการไม่สามารถสร้างความแปลกใหม่และแตกต่าง ไม่ มีแนวคิดด้านนวัตกรรมที่จำเป็น ขาดทั้งความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านเทคโนโลยี รวมถึงต้องเผชิญหน้ากับ การปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ด้านความกล้าเสี่ยง ผู้ประกอบการเผชิญหน้ากับสภาวะความเสี่ยงหลากหลายรูปแบบที่ในบาง ธุรกิจก็ไม่สามารถคาดการณ์ได้ หรือมีการแข่งขันทางธุรกิจอย่างรุนแรง ผู้ประกอบการบางคนแม้มองไม่เห็น หนทางอื่นนอกจากยีนดีที่จะเสี่ยง ในขณะที่บางคนไม่กล้าเสี่ยงเพราะกลัวธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จ

ด้านความต้องการประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการยังขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่มีความตั้งใจ จริงในการประกอบธุรกิจ ขาดจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการที่จะมุ่งมั่นและฟันฝ่าในการทำธุรกิจ

ด้านการทำงานเชิงรุก ผู้ประกอบการไม่วางแผนธุรกิจในระยะยาว ขาดความรู้ความเข้าใจในการ จัดการหรือการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ขาดการเตรียมการรับมือและควบคุมล่วงหน้ากับสถานการณ์ที่ไม่ คาดฝัน

3. ผลวิเคราะห์ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา

แนวทางการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษามีข้อมูล เกี่ยวข้องจำนวน 30 ฉบับ โดยสามารถจำแนกตามประเภทของแหล่งข้อมูลได้ดังนี้คือ ข้อมูลที่มาจาก

วิทยานิพนธ์จำนวน 11 ฉบับ บทความวิจัยจำนวน 17 ฉบับ และบทความวิชาการจำนวน 2 ฉบับ โดยมีทั้งหมด 5 แนวทาง 21 ข้อย่อย และนำไปตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ เหมาะสม
1. ด้านความคิดสร้างสรรค์			
1.1 การกระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์จากประสบการณ์จริง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อบ่มเพาะคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์	4.33	0.58	มาก
1.2 การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถเลือกเรียนได้ตามความชอบภายใต้สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และปรับเปลี่ยนหลักสูตรไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา	4.67	0.58	มากที่สุด
1.3 การให้องค์ความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และฝึกฝนการคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่วัยเยาว์ในทุกระดับชั้นการศึกษาเพื่อให้สามารถแปลงความคิดสร้างสรรค์ลงสู่การกระทำได้	3.67	0.58	มาก
1.4 การส่งเสริมให้องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนเพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำตามความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่	4.00	1.00	มาก
1.5 การจัดกิจกรรมที่หลากหลายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มพูนศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ เช่น การฝึกอบรม การบรรยายพิเศษ การฝึกงาน โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษากับสถานประกอบการ โครงการพี่บ่มเพาะ ค่ายพัฒนาอาชีพ และการใช้กรณีศึกษา เป็นต้น	5.00	0.00	มากที่สุด
ภาพรวม	4.33	0.50	มาก
2. ด้านความสามารถทางนวัตกรรม			
2.1 การพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ตามต้นแบบผู้ประกอบการที่โดดเด่นด้านนวัตกรรมเพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของความสามารถทางนวัตกรรมให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี	4.33	0.58	มาก

ตารางที่ 1

ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ เหมาะสม
2.2. การให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดค้นและสร้างสรรค์นวัตกรรมจากการเรียนการสอนด้าน วิชาชีพหรือความสนใจส่วนบุคคลของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มี ความแปลกและแตกต่าง รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาพัฒนาต่อยอดเป็น นวัตกรรมในเชิงพาณิชย์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำธุรกิจและสร้างรายได้ ระหว่างเรียน	4.67	0.58	มากที่สุด
2.3 การเสริมสร้างความสามารถทางนวัตกรรมตลอดทั้งหลักสูตรของสถานศึกษา โดย มุ่งเน้นภาคปฏิบัติและฝึกฝนให้ผู้เรียนคิดค้นวิจัยและดำเนินโครงการทางธุรกิจที่ มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม และส่งเสริมการตลาด	4.67	0.58	มากที่สุด
2.4 การส่งเสริมให้ผู้เรียนที่สนใจจะเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงข้อมูล องค์ ความรู้ที่จำเป็นและทันสมัย รวมทั้งการพัฒนาด้านต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบ ธุรกิจเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมที่แปลกใหม่ แตกต่าง คุณภาพได้มาตรฐานและ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้ดียิ่งขึ้น	4.33	1.15	มาก
ภาพรวม	4.50	0.43	มาก
3. ด้านความกล้าเสี่ยง			
3.1 การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้วางแผน ใช้ภาวะผู้นำ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น มอบหมายงานให้ผู้เรียนดำเนินธุรกิจจริงตาม แผนธุรกิจที่สร้างขึ้นมา โดยผู้เรียนจะต้องเป็นคนวางแผน บริหารงานและจัดการ ความเสี่ยงด้วยตนเอง เป็นต้น เพื่อฝึกคาดการณ์การทำธุรกิจและเสริมสร้างความ มั่นใจในการดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จ	4.67	0.58	มากที่สุด
3.2 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ออกไปร่วมทำกิจกรรมนอกโรงเรียน เช่น การเข้าค่าย การฝึกอบรม การแข่งขันประกวดแผนธุรกิจ กิจกรรมบอร์ดเกมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เป็นต้น เพื่อหาประสบการณ์ในการทำธุรกิจจริงจากบริบทภายนอกสถานศึกษา และเตรียมความพร้อมรับมือก่อนเริ่มทำธุรกิจจริง	4.33	1.15	มาก
3.3 การจัดแผนการเรียนรู้ในลักษณะของโมดูล (Module) อย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดย แบ่งออกเป็น 4 โมดูลหลัก คือ 1) การตรวจสอบประสบการณ์ทางธุรกิจ 2) การ วางแผนธุรกิจ 3) การดำเนินธุรกิจ และ 4) การประเมินผลและต่อยอดธุรกิจสู่ ความสำเร็จ เพื่อเรียนรู้ความเสี่ยงรูปแบบต่างๆ ในแต่ละโมดูล	4.33	1.15	มาก

ตารางที่ 1

ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ เหมาะสม
3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านการฝึกปฏิบัติและศึกษาจากกรณีตัวอย่างประกอบหรือสถานการณ์ที่น่าสนใจที่ไม่เคยประสบพบเจอมาก่อน และเกี่ยวข้องกับการแข่งขันทางธุรกิจอย่างรุนแรงเพื่อค้นหาคำตอบการอยู่ให้รอดในธุรกิจ	4.33	0.58	มาก
ภาพรวม	4.42	0.80	มาก
4. ด้านความต้องการประสบความสำเร็จ			
4.1 การสอดแทรกเนื้อหาศาสตร์ความเป็นผู้ประกอบการไว้ในระบบการศึกษาทุกระบบและระดับชั้นเพื่อสร้างจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการให้ผู้เรียนเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการและเสริมสร้างความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จ	4.33	1.15	มาก
4.2 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนและกระบวนการทำงานของผู้ประกอบการที่เก่งด้านต่าง ๆ และประสบความสำเร็จในธุรกิจเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากความสำเร็จของผู้ประกอบการที่เก่ง ๆ เหล่านั้นที่ประกอบธุรกิจอย่างมุ่งมั่นและไม่ห่อหุ้มอุปสรรคง่าย ๆ	4.67	0.58	มากที่สุด
4.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ	5.00	0.00	มากที่สุด
4.4 การสะท้อนให้ผู้เรียนได้เห็นถึงศักยภาพหรือความสามารถของตนเองในการทำธุรกิจซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในธุรกิจไม่ว่าจะต้องประสบพบเจอกับอุปสรรคใด ๆ ก็ตาม	4.33	0.58	มาก
ภาพรวม	4.58	0.25	มากที่สุด
5. ด้านการทำงานเชิงรุก			
5.1 การจัดกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ตนเองผ่านการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนเพื่อจะได้วางแผนและกำหนดกลยุทธ์การทำงานเชิงรุกที่เหมาะสมและใช้เป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จ	5.00	0.00	มากที่สุด
5.2 การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แข่งขันกันระหว่างกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันตอบคำถาม การเข้าร่วมสถานการณ์จำลองที่ผู้สอนสร้างขึ้น หรือการแข่งขันกันดำเนินธุรกิจจริงตามแผนธุรกิจที่วางไว้เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการหรือการบริหารงานอย่างเป็นระบบ	4.67	0.58	มากที่สุด
5.3 การส่งผู้เรียนออกนอกสถานศึกษาในลักษณะของการส่งไปฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญองค์การหรือสถานประกอบการที่ประสบความสำเร็จ การดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น เพื่อไปเรียนรู้วิธีและแนวปฏิบัติที่ดีในการทำงานจะได้เตรียมพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์และสามารถควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้	4.00	1.00	มาก

ตารางที่ 1

ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ เหมาะสม
5.4 การจัดโครงการฝึกอบรม เช่น การทดลองปฏิบัติงานจริง การฟังบรรยายจากผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านต่างๆ เป็นต้น เพื่อฝึกการทำงานและเรียนรู้วิธีการทำงานจากผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลกธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ดียิ่งขึ้น	4.67	0.58	มากที่สุด
ภาพรวม	4.58	0.25	มากที่สุด
ภาพรวมทั้งหมด	4.48	0.55	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ 4.48 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกย่อยในแต่ละด้านของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา โดยเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า อันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันสองด้านคือด้านความต้องการประสบความสำเร็จ และด้านการงานเชิงรุก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 2 คือด้านความสามารถทางนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ด้านความกล้าเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และอันดับที่ 4 คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาควรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านธุรกิจเพื่อผลลัพธ์การพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น รวมทั้งต้องอาศัยระยะเวลาและความอดทนในการบ่มเพาะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ พบว่ามี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสามารถทางนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความต้องการประสบความสำเร็จ และด้านการงานเชิงรุก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นคุณสมบัติหรือหัวใจสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล พิงผล และ วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์ (2561, 303-318) ที่ได้ศึกษา คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจผ่านความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจสตาร์ทอัพแล้วพบว่า คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ มุ่งมั่นในความสำเร็จ ทำงานเชิงรุก จริยธรรมในการดำเนินงาน เผชิญหน้ากับความเสี่ยง และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ทองยศ และคณะ (2565, 281-291) ที่ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่ของนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาแล้วพบว่า องค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์ 2) การสร้างนวัตกรรม 3) การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ 4) การรู้จักจัด 5) การมุ่งมั่นในความสำเร็จ และ 6) การกล้าเสี่ยง

2. สภาพการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ พบว่า มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์คือ ผู้ประกอบการยังขาดคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ที่จะปรับตัวหรือต่อยอดให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง หรือมีแต่ไม่สามารถแปลงความคิดสร้างสรรค์ลงสู่การกระทำ รวมทั้งได้รับผลกระทบจากปัจจัยอื่น ๆ ส่งผลให้ไม่สามารถทำตามความคิดสร้างสรรค์นั้นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวัฒน์ ตั้งทรงเจริญ (2558, 97-105) ที่ได้ศึกษา คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานครแล้วพบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดสร้างสรรค์ที่ดีแต่ไม่สามารถทำตามความคิดสร้างสรรค์นั้นได้เนื่องจากมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งอิทธิพลต่อการทำตามความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ ด้านความสามารถทางนวัตกรรมคือ ผู้ประกอบการไม่สามารถสร้างความแปลกใหม่และแตกต่าง ไม่มีแนวคิดด้านนวัตกรรมที่จำเป็น ขาดทั้งความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านเทคโนโลยี รวมถึงต้องเผชิญหน้ากับการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธีรา อะทะวงษา (2556, 149-172) ที่ได้ศึกษา คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยแล้วพบว่า ผู้ประกอบการไม่สามารถสร้างความแปลกใหม่และแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของตัวเอง รวมทั้งต่อยอดหรือยกระดับนวัตกรรมที่มีได้ ด้านความกล้าเสี่ยงคือ ผู้ประกอบการเผชิญหน้ากับสารพัดความเสี่ยงหลากหลายรูปแบบที่ในบางธุรกิจก็ไม่สามารถคาดการณ์ได้ หรือมีการแข่งขันทางธุรกิจอย่างรุนแรง ผู้ประกอบการบางคนแม้มองไม่เห็นหนทางอื่นนอกจากยีนดีที่จะเสี่ยง ในขณะที่บางคนไม่กล้าเสี่ยงเพราะกลัวธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรมน ธุระธรรมานนท์ (2564, 56-67) ที่ได้ศึกษา คุณลักษณะของผู้ประกอบการและการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่นำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจเบเกอรี่บนออนไลน์แล้วพบว่า ผู้ประกอบการต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ส่งผลให้มีความเสี่ยงที่ไม่อาจคาดเดาอนาคตได้ ด้านความต้องการประสบความสำเร็จคือ ผู้ประกอบการยังขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่มีความตั้งใจจริงในการประกอบธุรกิจ ขาดจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการที่จะมุ่งมั่นและฟันฝ่าในการทำธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐรุณี วิเศษ (2554, 92-104) ที่ได้ศึกษา คุณลักษณะและความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของ นักศึกษาศาการเป็นผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานครแล้วพบว่า ผู้ประกอบการยังขาดความเชื่อมั่นในตัวเองและไม่แน่ใจว่า ตัวเองจะสามารถทำได้จริง และด้านการงานเชิงรุก คือ ผู้ประกอบการไม่มีการวางแผนการทำธุรกิจในระยะยาว ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการหรือการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ขาดการเตรียมการรับมือและควบคุมล่วงหน้ากับสถานการณ์ที่ไม่คาดฝัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษา จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาพบว่า มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ประกอบไปด้วย 1) การกระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ 2) การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ 3) การให้องค์ความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ 4) การส่งเสริมให้องค์การและหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 5) การจัดกิจกรรมที่หลากหลายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรทยา ธรรมกิตติภพ และ กรปภา เจริญชันษา (2562, 109 -123) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์แล้วพบว่า กิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ ด้านความสามารถทางนวัตกรรมประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ตามต้นแบบผู้ประกอบการที่โดดเด่นด้านนวัตกรรม 2) การให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดค้นและสร้างสรรค์นวัตกรรมจากการเรียนการสอน 3) การเสริมสร้างความสามารถทางนวัตกรรมตลอดทั้งหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การส่งเสริมให้ผู้สนใจจะเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงข้อมูล องค์ความรู้ที่จำเป็นและทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพร ปานดำ (2563, 1-10) ที่ได้กล่าวว่า ทักษะนวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรของสถานศึกษาจะทำให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมในโลกยุคปกติใหม่ ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ มองหาความยั่งยืน สร้างความมั่นคงและช่วยทำให้ภาคเศรษฐกิจเข้มแข็งได้ ด้านความกล้าเสี่ยงประกอบด้วย 1) การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้วางแผน ใ้ภาวะผู้นำตัดสินใจ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 2) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ออกไปร่วมทำกิจกรรมนอกโรงเรียน 3) การจัดแผนการเรียนรู้ในลักษณะของโมดูล (Module) อย่างเป็นลำดับขั้นตอน 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญญา สุขสมวัฒน์ และคณะ (2563, 1-14) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนาเชทบอทเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน คราวด์ซอร์สซิงและการวิเคราะห์ข้อความแล้วพบว่า กิจกรรมเน้นการวางแผนและความเป็นผู้นำช่วยส่งเสริมผู้เรียนที่มีทักษะจะเป็นผู้ตามในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความมั่นใจในการเป็นผู้นำและเกิดความมั่นใจในตนเอง ด้านความต้องการประสบความสำเร็จประกอบด้วย 1) การสอดแทรกเนื้อหาศาสตร์ความเป็นผู้ประกอบการไว้ในระบบการศึกษาทุกระบบ 2) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนและกระบวนการทำงานของผู้ประกอบการ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ 4) การสะท้อนให้ผู้เรียนได้เห็นถึงศักยภาพหรือความสามารถของตัวเองในการทำธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ทองยศ และคณะ (2565, 281-291) ที่ได้ทำการศึกษา แนวทางการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา แล้วพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการใหม่เพื่อพัฒนา

ศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสบการณ์การทำงานทั้งในและนอกสถานศึกษา นำความรู้และประสบการณ์ต่อยอดไปเป็นผู้ประกอบการใหม่เป็นแนวทางในการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต และด้านการทำงานเชิงรุกประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ตนเองผ่านการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน 2) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แข่งขันกันระหว่างกลุ่ม 3) การส่งผู้เรียนออกนอกสถานศึกษาในลักษณะของการส่งไปฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญ 4) การจัดโครงการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญญา สุขสมวัฒน์ และคณะ (2563, 1-14) ที่ได้ศึกษาหัวข้อเรื่อง การพัฒนาเชชบอทเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน: คราวด์ซอร์สซิงและการวิเคราะห์ข้อความแล้วพบว่า กิจกรรมเน้นการวิเคราะห์ตนเองด้วยการมองหาและประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน ซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่สามารถควบคุมได้และโอกาส อุปสรรค ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ สามารถพัฒนาองค์ประกอบความเป็นผู้ประกอบการในด้านการทำงานเชิงรุกได้

4. ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแนวทางการพัฒนาที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาและมาจากแหล่งข้อมูลหลากหลายที่น่าเชื่อถือ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความต้องการประสบความสำเร็จและการทำงานเชิงรุกที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการสะท้อนให้ผู้เรียนได้เห็นถึงศักยภาพหรือความสามารถของตนเองในการทำธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ทองยศ และคณะ (2565, 281-291) ที่ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความต้องการประสบความสำเร็จ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการใหม่ ในขณะที่การทำงานเชิงรุกจะเน้นจัดกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ตนเองผ่านการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แข่งขันกันระหว่างกลุ่ม รวมไปถึงการจัดโครงการฝึกอบรม เช่น การทดลองปฏิบัติงานจริง การฟังบรรยายจากผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญญา สุขสมวัฒน์ และคณะ (2563, 1-14) ที่ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการทำงานเชิงรุก โดยเน้นกิจกรรมวิเคราะห์ตนเองด้วยการมองหาและประเมิน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และส่วนความคิดสร้างสรรค์เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การให้องค์ความรู้ที่จำเป็นและฝึกฝนการคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่วัยเยาว์ในทุกระดับชั้นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแปลงความคิดสร้างสรรค์ลงสู่การกระทำได้อาจไม่ใช่จุดเน้นสำคัญอันดับต้น ๆ เนื่องจากการศึกษาในประเทศไทย ยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาความคิดในรูปแบบอื่น ๆ มากกว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สรุป

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาประกอบไปด้วย 5 คุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความต้องการประสบความสำเร็จ และการทำงานเชิงรุก ส่วนสภาพการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการพบว่า มี

5 ด้าน ในขณะที่แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาพบว่า มี 5 ด้าน โดยพบว่า แนวทางการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ที่เหมาะสมมากที่สุดคือการจัดกิจกรรมที่ หลากหลายในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาด้านความสามารถทางนวัตกรรมที่เหมาะสมมากที่สุดคือการให้ ผู้เรียนได้ฝึกคิดค้นและสร้างสรรค์นวัตกรรม และการเสริมสร้างความสามารถทางนวัตกรรม แนวทางการพัฒนาด้านความกล้าเสี่ยงที่เหมาะสมมากที่สุดคือการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้วางแผน ทางการพัฒนาด้านความต้องการประสบความสำเร็จที่เหมาะสมที่สุดคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ และแนวทางการพัฒนาด้านการทำงานเชิงรุกที่เหมาะสมที่สุดคือการจัดกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ตนเองผ่านการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. ควรนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการที่ได้ไปสอบถามหรือทวนสอบกับผู้ประกอบการเพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในเชิงปฏิบัติจริงที่สามารถนำมาพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาได้อย่างตรงจุดและสอดคล้องกับความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการ
2. ควรนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์ในบริบทการศึกษาไปทดลองใช้ในสถานศึกษาเพื่อดูว่า แนวทางที่ได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเท่าใด มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการศึกษาแล้วหรือไม่เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแนวทางให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
3. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวัยเยาว์เพื่อปรับแนวทางการพัฒนาให้ตรงใจผู้เรียนในบริบทการศึกษามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลอื่น ๆ ร่วมด้วยนอกเหนือจากที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ เพื่อ นำไปสู่การสรุปผลการวิจัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ควรเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญให้มากกว่าจำนวน 3 ท่าน โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้านธุรกิจและด้านการศึกษาเพื่อการนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้อง สัมพันธ์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชนัญญา สุขสมวัฒน์, สุวิมล ว่องวาณิช, และ ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน : คราวด์ซอร์สซิง. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 15(2), 1-14. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/242571>
- ณัฐวุฒิ วิเศษ. (2554). *คุณลักษณะและความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาสาขาการเป็นผู้ประกอบการ ในเขตกรุงเทพมหานคร (รายงานการวิจัย)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/2552_Manage_Nuttavut.pdf

- ทิปดี ทัททกรณ์ และ ประสพชัย พสุนนท์. (2562). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในธุรกิจร้านค้าบริษัททรูคอร์ปอเรชั่นจำกัด (มหาชน). *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 9(1), 106-117. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/e-jodil/article/view/204675>
- ธาดานิเบศร์ ภูทอง และ พรญาณี หิรัญศุภโชติ. (2562). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่สร้างความพลักดันของนักศึกษาหญิงในระดับปริญญาตรี. *Veridian E-journal*, 12(4), 384-412. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/176900>
- นริศรา ทองยศ, ดารุวรรณ ถวิลการ, และ กนกอร สมปราษฎณ์. (2565). แนวทางการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่ของนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา. *วารสารวิชาการธรรมทศน์*, 22(3), 281-291. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/252066>
- พัทธมน ฐะธรรมานนท์. (2564). ปัจจัยธุรกิจ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่นำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจเบเกอรี่บนออนไลน์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. <http://ir-thesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1540/1/gs631110144.pdf>
- วรัทยา ธรรมกิตติภพ และ กรปภา เจริญชันษา. (2562). คุณลักษณะของผู้ประกอบการสร้างสรรค์ และ กิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 14(2), 109-123. <http://ojslib3.buu.in.th/index.php/social/article/view/6323>
- วิไล พึ่งผล และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2561). คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจผ่านความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจสตาร์ทอัพ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(2), 303-318. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldte/article/view/126011>
- ศิริวัฒน์ ตั้งทรงเจริญ. (2558). คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5702030767_2923_1899.pdf
- สมคิด บางโม. (2555). *การเป็นผู้ประกอบการ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เอสเคบุ๊ก.
- สมพร ปานดำ. (2563). การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรมและการติดตามและประเมินผลในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา*, 4(1), 47-57. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ve-irj/article/view/241998>

- सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล และ นันทนา ชวศิริกุลทล. (2560). คุณลักษณะของผู้ประกอบการยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดปทุมธานี.
https://www.northbkk.ac.th/research_/?news=research&id=000423
- สุธาสนี โพธิ์พันธ์. (2558). คุณลักษณะผู้ประกอบการที่พึงประสงค์ของธุรกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์].
- สุธีรา อะทะวงษา. (2556). คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/271115>
- สุพจน์ มัธยมมาศ และ ศักดิ์ระวีร์ วรวัฒน์ประปัญญา. (2563). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้เพื่อการส่งออก. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 20(1), 62-77. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/spurhs/article/view/235137>
- Arogundade, B. B. (2011). Entrepreneurship education: An imperative for sustainable development in Nigeria. *Journal of emerging trends in educational research and policy studies (JETERAPS)*, 2(1), 26-29.
- Coulter, M. K. (2003). *Entrepreneurship in Action* (2nd ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Cumming, Thomas. G., & Worley, Christopher G. (2008). *Organization Development & Change* (8th ed.). USA: South-Western.
- Harms, R. (2009). A Multivariate Analysis of the Characteristics of Rapid Growth Firms, Their Leaders, and Their Market. *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, 22(4), 429-454. <https://doi.org/10.1080/08276331.2009.10593464>
- Hatten, T. S. (2006). *Small Business Management: Entrepreneurship and Beyond* (3rd ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Holienka, M. (2014). Youth entrepreneurship in Slovakia: a GEM based perspective. *Comenius Management Review*, 8(2), 41-50. https://www.researchgate.net/publication/306917464_Youth_entrepreneurship_in_Slovakia_a_GEM_based_perspective
- Lackeus, M. (2015). *Entrepreneurship in education what, why, when, how*. OECD. https://www.oecd.org/cfe/leed/BGP_Entrepreneurship-in-Education.pdf